

מראה מקומות לעיון – "מדור לדור"

בגדר ברכת התורה

*A Window into the
Business and Pleasure of Torah Learning*

א. גמרא ברכות (כא.)

מנין לברכת התורה לפניה מן התורה? שנאמר (דברים ל"ב) כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלהינו

ב. השגות הרמב"ן על ספר המצוות לרמב"ם (מצוות עשה ש"שכח" הרב)

מצוה ט"ו שנצטוינו להודות לשמו ית' בכל עת שנקרא בתורה על הטובה הגדולה שעשה לנו בתתו תורתו אלינו והודיענו המעשים הרצויים לפניו שבהם ננחל חיי העולם הבא. וכאשר נצטוינו בברכה אחר כל האכילה כן נצטוינו בזו.

- ▶ *What does the Ramban add to the gemara?*

I. Who?

ג. שלחן ערוך ורמ"א אורח חיים (סי' תקפ"ט סעיף ו')

נשים פטורות [מתקיעת שופר] ... [מי] שיצא כבר, יכול לתקוע להוציאן [= להוציא את הנשים], אבל אין מברכות ולא יברכו להן. הגה: והמנהג שהנשים מצרכות על מצות עשה שהזמן גרמא על כן גם כאן תצרכנה לעצמן.

- ▶ *What point are the Shulchan Aruch and the Rama disputing?*
- ▶ *What would each one say about lulav or sukka? What are other possible contexts for this machalokes?*

- ▶ *Based upon their discussion in hilchos Rosh Hashana, what do you make of the following pesak of the Shulchan Aruch:*

ד. שלחן ערוך אורח חיים (סי' מ"ז סעיף י"ד)

נשים מברכות ברכת התורה.

II. iTorah

ה. שלחן ערוך ורמ"א אורח חיים (סי' מ"ז סעיף ד')

המהרהר בדברי תורה, אינו צריך לברך. הגה: וה"ה דיכול לפסוק דין בלא נתינת טעם לדבריו (ר"ן כתב דהוי כהרהור).

- ▶ *What kula did the Shulchan Aruch introduce? Why might this be called the "podcast shayla"?*

ו. ביאור הגר"א שמה

המהרהר כו'. ...ד[הרהור] לאו כדיבור דמי ... אבל כל זה צריך עיון, דכאן מברך על המצוה. וכי ליכא מצוה בהרהור, והלא נאמר והגית בו כו' ר"ל בלב כמ"ש והגיון לבי.

- ▶ *What question is the Gra raising against the Shulchan Aruch?*

- ▶ *How could you respond to the Gra? Consider his assumptions.*

- ▶ *Now, having learned parts I and II, look back at the Ramban again. Does he help you to understand the position(s) of the Shulchan Aruch?*

III. Tanach vs. Gemara (!?)

ז. גמרא ברכות (יא:)

אמר רב הונא למקרא צריך לברך ולמדרש אינו צריך לברך
ורבי אלעזר אמר למקרא ולמדרש צריך לברך למשנה אינו צריך לברך
ורבי יוחנן אמר אף למשנה נמי צריך לברך [אבל לתלמוד אינו צריך לברך]
ורבא אמר אף לתלמוד צריך ... [לברך]

ח. רבינו יונה שמה

רבי יוחנן אומר למשנה צריך לברך שבמשנה ג"כ מפרש הפסוקים ומשם לומד טעמי המצות אבל לתלמוד שהוא פירוש המשנה לא דאין צריך לברך על הפירוש ...
... דאפי' לתלמוד צריך לברך שבתלמוד ג"כ מפרש עיקרי הפסוקים

ט. רש"י ברכות שמה

מדרש - הוא קרוב למקרא, כגון מכילתא וספרא וספרי שהם מדרשי מקראות.
אף לגמרא צריך לברך - שהוא עיקר התורה שממנו הוראה יוצאה.
גמרא היינו סברת טעמי משנה, ותירוצי משניות הסותרות זו את זו, וחסורי מחסרא.

י. רמב"ם הלי תפילה (פרק ז' הלי י')

המשכים לקרוא בתורה קודם שיקרא קריאת שמע בין קרא בתורה שבכתב בין קרא בתורה שבעל פה נוטל ידיו תחלה ומברך שלש ברכות ואח"כ קורא

- ▶ *What are the amora'im discussing?*
- ▶ *How do these rishonim differ in understanding Rava? How many positions do they offer?*
- ▶ *How might this relate to the machlokos above?*

IV. The Philosophy / Machashava / Aggada of the Halacha

יא. ר"ן נדרים (פא. ד"ה דבר)

... עוסקין היו בתורה תמיד ולפיכך היו חכמים ונביאים תמהים על מה אבדה הארץ? עד שפרשו הקב"ה בעצמו שהוא יודע מעמקי הלב שלא היו מברכין בתורה תחלה כלומר שלא היתה התורה חשובה בעיניהם כ"כ שיהא ראוי לברך עליה שלא היו עוסקים בה לשמה ומתוך כך היו מזלזלין בברכתה ...

יב. גמרא תענית (ז).

נמשלו דברי תורה לשלשה משקין הללו במים וביין ובחלב